

Sadržaj

Predgovor	7
Urednici i autori	9
1. Problem shizofrenije u svijetlu nosologije Josip Glaser	11
2. Eugen Bleuler Josip Glaser	25
3. Razvoj koncepcije shizofrenija i poremećaja iz spektra shizofrenija Dalibor Karlović, Ante Silić	29
4. Psihopatologija Dalibor Karlović, Ante Silić	41
5. Klasifikacija shizofrenija i poremećaja iz spektra shizofrenija Alma Mihaljević-Peleš	65
6. Prodromalna faza i prva epizoda shizofrenije Draženka Ostojić	71
7. Katatonija Vjekoslav Peitl	89
8. Psihoteični poremećaji povezani s alkoholom i drogama Ana Matošić, Daniela Vojnović	113
9. Kognitivne funkcije Krunoslav Matešić	133
10. Okolinski etiološki čimbenici Marta Čivljak	145
11. Neurobiološki etiološki čimbenici Vjekoslav Peitl	157
12. Suicidalnost Darko Marčinko	173
13. Ocjenjske ljestvice Maja Vilibić	185

14. Psihodijagnostika	197
Anamarija Bogović Dijaković	
15. Laboratorijska dijagnostika, farmakogenetika i farmakogenomika	211
Vjekoslav Peitl	
16. Diferencijalna dijagnoza	241
Maja Živković	
17. Mehanizmi djelovanja antipsihotika	255
Ante Silić, Dalibor Karlović	
18. Antipsihotici u trudnoći i dojenju	291
Branka Aukst Margetić	
19. Nuspojave antipsihotika	303
Danijel Crnković	
20. Ostale farmakoterapijske mogućnosti liječenja shizofrenije	317
Marina Šagud	
21. Novije molekule i potencijalni lijekovi	331
Vjekoslav Peitl, Darko Vlahović	
22. Adherencija	347
Petrana Brečić, Dora Polšek	
23. Dugotrajno liječenje	361
Branka Vidrih	
24. Terapijska rezistencija	375
Branka Aukst Margetić	
25. Psihološke metode liječenja	389
Daniela Šago	
26. Obiteljsko liječenje	409
Ivana Sindik	
27. Psihosocijalna rehabilitacija	433
Lucija Loparić	
28. Forenzička važnost shizofrenija i poremećaja iz spektra shizofrenija	451
Suzana Kos	
Kazalo	467

Predgovor

Poštovani čitatelji, pisati prvi hrvatski sveobuhvatni udžbenik o shizofrenijama velika je odgovornost i izazov. Međutim, takav izazov smo prihvatili jer nam gotovo stoljetno iskustvo, predani stručni i znanstveni rad s bolesnicima koji boluju od shizofrenija, u KBC-u Sestre milosrdnice, daje poticaj da se odvažimo za ovakav pothvat. Nasuprot nekim drugim psihijatrijskim poremećajima i bolestima, edukativni programi orijentirani specifično na shizofrenije danas su nedostavno dostupni. Dostupni programi problematiku shizofrenije umnogome pojednostavljaju na simptomatsko-terapijsku dijadu s fokusom na većinom jednu skupinu simptoma shizofrenije i njeno farmakoterapijsko zbrinjavanje. Kako na Klinici za psihijatriju KBC-a Sestre milosrdnice provodimo i razvijamo gotovo jedno stoljeće **Kompleksni program dijagnostike i liječenja shizofrenija ili Ekološki model shizofrenija** odnosno sveobuhvatniji, kompleksniji program dijagnostike i liječenja shizofrenija, željeli smo ga nesebično prezentirati ostalim zainteresiranim stručnjacima. Smatramo da je naš model jedno od najaktualnijih rješenja u dijagnostici i liječenju oboljelih, podrške njihovim obiteljima, ali i edukaciji liječnika i samih edukatora. Suradnja i timski rad je temelj našeg programa, zato smo i u ovaj sveučilišni program uključili kolege i stručnjake iz drugih ustanova. Čovjek ništa ne može sam, a jedino kroz suradnju i konstruktivnu raspravu možemo zajedno učiniti više i bolje za naše bolesnike. Prilika je to i da pokažemo i predložimo kako se naš kompleksni, ekološki model može implementirati i u druge sredine.

Kompleksni program dijagnostike i liječenja shizofrenija ili Ekološki model shizofrenija, kako smo naglasili, razvijali smo gotovo jedno stoljeće. Temelji se na zasadama utemeljitelja samog termina shizofrenije, Eugena Bleulera, čiji je učenik bio prvi predstojnik Klinike za psihijatriju KBC-a Sestre milosrdnice – prof. dr. Josip Glaser. Na spomenutim temeljima klasične europske psihijatrijske škole, jedan drugi predstojnik, prof. dr. Vladimir Hudolin, konceptualizira sveobuhvatan pristup psihijatrijskim poremećajima, kompleksni program liječenja i dijagnostike ili ekološki model. Naglasak u tretmanu shizofrenije danas nije toliko kompleksan i multidimenzionalan, što se kroz spomenuti ekološki model ipak ima mogućnosti promijeniti i unaprijediti. Težište našeg kompleksnog programa dijagnostike i liječenja shizofrenija je integracija neurobioloških, neuropsiholoških, socijalnih i inih okolinskih čimbenika u jedinstven program dijagnostike i liječenja. Program

provodimo multiprofesionalno i timski, stacionarno, u dnevnoj bolnici, jednodnevnom liječenju, ambulantno i kroz klub bolesnika i njihovih obitelji. Pri tome uvijek naglašavamo obiteljski pristup shizofrenijama i poremećajima iz spektra.

Misao vodilja iza ideje o sveučilišnoj školi o shizofrenijama je omogućiti polaznicima dublje razumijevanje entiteta shizofrenije kroz kompleksan, jedinstven i sveobuhvatan pristup, što bi trebalo omogućiti usmjereniji i pravovremeniji tretman bolesnika i njihovih obitelji kroz sve dostupne modalitete koji nam danas stoje na raspolaganju prema našem modelu.

Neizostavno želim zahvaliti svojim učiteljima psihijatrije koji su me poticali i usmjeravali na područje shizofrenija i kliničke psihijatrije prema modelu socijalne psihijatrije ili, bolje reći, našem "Vinogradskom" kompleksnom, ekološkom modelu, tako specifičnom i jedinstvenom, bolesniku i njegovoj obitelji primjerenom.

Hrvatsko katoličko sveučilište je spremno prihvatilo ideju našeg programa i time omogućilo i sveučilišni nivo našim edukacijskim programima, ali i našem stručnom pristupu.

Veliku zahvalnost dugujem svim svojim suradnicima iz Klinike za psihijatriju KBC-a Sestre milosrdnice, bez čije pomoći i podrške ne bih mogao provoditi zajedničke projekte i programe, a time i očuvati prepoznatljivost naše klinike na najširem stručnom planu.

Izražavam i veliku zahvalnost kolegama iz drugih kuća, koji su se rado odazvali na pisanje tekstova za ovu knjigu kako bi podržali našu viziju kompleksnog pristupa psihijatrijskom bolesniku.

Zahvalan sam i specijalizantima psihijatrije koji su vrijedno, uz svoje mentore, pripremili kazalo za ovu knjigu. Oni su garancija daljnjeg opstanka i širenja naše psihijatrijske škole.

I u ovoj knjizi, želim zahvaliti sinu i unucima utemeljitelja naše Klinike za psihijatriju KBC-a Sestre milosrdnice prof. dr. Josipa Glasera, koji su nesebično, i ovaj put, dali dopuštenje za ponovno tiskanje tekstova koje je napisao prof. dr. Josip Glaser. Ovi tekstovi bitno su oplemenili ovu knjigu jer su to tekstovi napisani "iz prve ruke", iz neposrednog doživljaja Eugena Bleulera i njegove definicije shizofrenije te Ciriške škole, koja je uostalom temelj naše psihijatrijske škole koja se desetljećima dalje razvijala. Ponosni smo što možemo baštiniti takve stručne korijene, ali to nam daje i za pravo da kažemo da je naš pristup shizofrenijama u Klinici za psihijatriju KBC-a Sestre milosrdnice originalan i autentičan.

I na kraju, želim zahvaliti svojim najbližim suradnicima, posebno Anti Siliću i Vjekoslavu Peitlu, bez čijeg marljivog i predanog rada, ljubavi prema psihijatriji, predanosti znanosti i knjizi ne bih uspio u kratkom vremenu organizirati naš sveučilišni program i pripremu knjige.

Urednici i autori

Urednici i autori

prof. dr. sc. **Dalibor Karlović**, dr. med., psihijatar, subspecijalist biologijske psihijatrije, redoviti profesor Hrvatskog katoličkog sveučilišta, pročelnik Katedre za psihijatriju s medicinskom psihologijom Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, predstojnik Klinike za psihijatriju KBC Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. **Vjekoslav Peitl**, dr. med., psihijatar, subspecijalist biologijske psihijatrije, docent Hrvatskog katoličkog sveučilišta, Klinika za psihijatriju KBC Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. **Ante Silić**, dr. med., psihijatar, subspecijalist biologijske psihijatrije, docent Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Klinika za psihijatriju KBC Sestre milosrdnice

Autori

doc. dr. sc. **Branka Aukst Margetić**, dr. med., psihijatar, subspecijalist biologijske psihijatrije, docent Hrvatskog katoličkog sveučilišta, Klinika za psihijatriju KBC Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. **Anamarija Bogović Dijaković**, psiholog, docent Hrvatskog katoličkog sveučilišta, Klinika za psihijatriju KBC Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. **Petrana Brečić**, dr. med., psihijatar, subspecijalist biologijske psihijatrije docent Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, Klinika za psihijatriju "Vrapče"

doc. dr. sc. **Danijel Crnković**, dr. med., psihijatar, subspecijalist biologijske psihijatrije, docent Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu, Klinika za psihijatriju KBC Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. **Marta Čivljak**, dr. med., psihijatar, docent Hrvatskog katoličkog sveučilišta

prof. dr. sc. **Josip Glaser**, dr. med., psihijatar, profesor Medicinskog fakulteta Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu, predstojnik Klinike za neuropsihijatriju Bolnice milosrdnih sestara 1939.-1954.

mr. sc. **Suzana Kos**, dr. med., psihijatar, subspecijalist forenzičke psihijatrije, Klinika za psihijatriju "Vrapče"

Lucija Loparić, socijalni radnik, Klinika za psihijatriju KBC Sestre milosrdnice

prof. dr. sc. **Darko Marčinko**, dr. med., psihijatar, subspecijalist biologijske psihijatrije, izvanredni profesor Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Klinika za psihijatriju KBC Zagreb

doc. dr. sc. **Krunoslav Matešić**, psiholog, docent Hrvatskog katoličkog sveučilišta

doc. dr. sc. **Ana Matošić**, dr. med., psihijatar, subspecijalist alkoholizma i drugih ovisnosti, docent Stomatološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Klinika za psihijatriju KBC Sestre milosrdnice

prof. dr. sc. **Alma Mihaljević-Peleš**, dr. med., psihijatar, subspecijalist biologijske psihijatrije, redoviti profesor Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Klinika za psihijatriju KBC Zagreb

doc. dr. sc. **Draženka Ostojić**, dr. med., psihijatar, subspecijalist forenzičke psihijatrije, docent Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Klinika za psihijatriju "Vrapče"

dr. sc. **Dora Polšek**, dr. med., specijalizant psihijatrije, Klinika za psihijatriju "Vrapče"

Ivana Sindik, dr. med., psihijatar, Klinika za psihijatriju KBC Sestre milosrdnice

Daniela Šago, dr. med., psihijatar, subspecijalist psihoterapije, Psihijatrijska bolnica "Sveti Ivan"

doc. dr. sc. **Marina Šagud**, dr. med., psihijatar, subspecijalist biologijske psihijatrije, docent Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Klinika za psihijatriju KBC Zagreb

doc. dr. sc. **Branka Vidrih**, dr. med., psihijatar, subspecijalist socijalne psihijatrije, docent Hrvatskog katoličkog sveučilišta, Klinika za psihijatriju KBC Sestre milosrdnice

doc. dr. sc. **Maja Vilibić**, dr. med., psihijatar, subspecijalist biologijske psihijatrije, docent Hrvatskog katoličkog sveučilišta, Klinika za psihijatriju KBC Sestre milosrdnice

Darko Vlahović, dr. med, specijalizant psihijatrije, Klinika za psihijatriju KBC Sestre milosrdnice

Daniela Vojnović, dr. med., specijalizant psihijatrije, Klinika za psihijatriju KBC Sestre milosrdnice

dr. sc. **Maja Živković**, dr. med., psihijatar, subspecijalist biologijske psihijatrije, Klinika za psihijatriju KBC Zagreb